

Zabavno učenje za bebe i mališane

Zabavno učenje za bebe i mališane



Interaktivne i razvojne aktivnosti za
radost s vašim djetetom

SALLY GOLDBERG, DR. SC.

*Profesor ranog obrazovanja djece
i edukator programa usavršavanja učitelja
Sveučilište Nova Southeastern*



OSTVARENJE

Biblioteka
RAZVOJ DJETETA

Naslov izvornika: **“Baby and Toddler Learning Fun”**

Copyright © 2001 by Sally R. Goldberg, Ph.D.

First published in the United States by Da Capo Press,
A Subsidiary of Perseus Books L.L.C.
Prvi izdavač je Da Capo Press, SAD, ogranak Perseus Books L.L.C.

© Za hrvatsko izdanje: Ostvarenje d.o.o.

Preveo: Dino Vidić
Stručna obrada: Ilona Posokhova
Lektura: Martina Sviben

Tisak: Kratis d.o.o.
I. izdanje: rujan, 2004.

Nakladnik:
OSTVARENJE d.o.o., Donji Vukojevac 12, 44272 Lekenik
tel/fax: 044 732-228, 732-230
<http://razvojdjece.crolink.net>
ostvarenje@hi.hinet.hr

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 159.922.7:371.382
371.382

GOLDBERG, Sally R.
Zabavno učenje za bebe i mališane: interaktivne i razvojne aktivnosti za radost s vašim djetetom
/ Sally <R.> Goldberg ; <preveo Dino Vidić>.
- Lekenik : Ostvarenje, 2004. - (Biblioteka Razvoj djeteta)

Prijevod djela: Baby and Toddler Learning Fun. - Bibliografija. - Kazalo.

ISBN 953-6827-21-2

I. Igra -- Pedagoški priručnik
II. Djeca -- Kognitivni razvoj -- Funkcija igre
III. Igre -- Djeca predškolske dobi
IV. Djeca predškolske dobi -- Psihofizički razvoj

44080204

ISBN: 953-6827-21-2

Cynthiji i Deborah,
koje su odrasle sa čvrstim sjećanjima na
najranije igranje.

Cindy Randall,
čini s mnogo talenata, predivnoj iznutra i
izvana. Preuzela je na sebe odgovornost da ova
knjiga postane stvarnost.

Zahvale

Dugujem ovu knjigu mnogim roditeljima koji su prihvatili ovaj «uči dok se igraš» koncept i zaveljeli svaku pojedinu igračku koja je ovdje opisana. Naučili su me da su informacije u knjizi neprocjenjive i da ih je potrebno proširiti. Također dugujem ovo drugo izdanje mnogim novim roditeljima koji su od mene tražili dopunjeno izdanje. Naučili su me da su ideje izdržale test vremena i da moraju biti dostupne kontinuiranoj upotrebi. Posebno zahvaljujem svojoj obitelji za sav njihov doprinos i radost. Moje dvije kćeri, Cynthia i Deborah, igrale su se tim igračkama. Moja majka Sylvia cijeni kreativnost i sigurna sam da je upravo ona usadila u mene ideju kako se stari i upotrijebljeni materijal može koristiti na nov i konstruktivan način. Moja prijateljica Maria Elena Buria imala je posebnu energiju, intuiciju i duh koji me je nadahnuo da ovu knjigu izdam u novom i poboljšanom obliku. Hvala ti, Maria Elena. Posebnu zahvalu upućujem obitelji Rascoe. Pored njihove bezrezervne potpore, odigrali su u svemu ovome također i aktivnu ulogu. Bill i Carol pomogli su mi pri fotografiranju svih igrački koje su naslikane u ovoj knjizi. Također su mi pomogli fotografirati njihovu predivnu praunuku Caru Rascoe. Ona i njena mama Amy poslale su po nekoliko crteža. Marnie Cochran, senior izdavač, i Fred Francis, projekt izdavač, dodali su knjizi svoju čaroliju i učinili je življom. Hvala vam na vašem predivnom doprinosu.

Sadržaj

<i>Zahvale</i>	vi
<i>Predgovor</i>	
ix	
<i>Uvod</i>	xiii

Prvi dio: Učenje s igračkama

1. Igračke, igranje i učenje	3
2. Zašto izrađivati vlastite igračke?	23
3. Radionice izrade igračaka	35
4. Sakupljanje razvojnih ideja	49
5. Sakupljanje ideja za svaki dan	63

Drugi dio: Izrada vlastitih edukativnih igračaka

6. Izrada i korištenje uspješnih igračaka	75
7. Igračke o svijesti o sebi	79
8. Igračke o bojama	101
9. Igračke o slovima	113
10. Igračke o brojevima	133
11. Igračke o oblicima	149
12. Igračke o čitanju	167

Treći dio: Beskonačan proces učenja

13. Daljnje aktivnosti	189
14. Sve zajedno	203
<i>Dodatak</i>	<i>209</i>
<i>Informacije za roditelje</i>	<i>217</i>
<i>Bibliografija</i>	<i>223</i>
<i>Kazalo</i>	<i>225</i>

Predgovor

Od vremena kada sam 1954. u javnoj knjižnici White Plains otkrila Loisu Lenski kroz njezine predivne knjige za djecu, znala sam da želim pisati za djecu. Kada sam išla u školu, mogla sam uvijek nanovo vidjeti učinkovitost dobrog oruđa za učenje. U vrijeme kada sam 1965. upisala fakultet na Sveučilištu Cornell, glavni mi je predmet studija bio baviti se razvojem djeteta, i, sporedno, komunikacijskim vještinama. Ova dva interesa vodila su me prema studiju oblikovanja obrazovnog materijala za djecu.

Do diplome iz pedagogije i nastave znala sam da želim raditi u području razvoja edukacijskih materijala. Bilo kako bilo, savjeti su dolazili sa svih strana: «Moraš biti učitelj prije nego počneš dizajnirati proizvode za druge učitelje. To je jedini način da razumiješ njihove želje i potrebe.» Prihvatila sam taj savjet i odlučila poučavati prvi razred. Odabrala sam prvi razred jer se 1971. ovaj stupanj smatrao početkom akademskog poučavanja. Željela sam biti ona koja će djeci dati dobar početak u školi. Pronašla sam odlične materijale, dostupne u školi u kojoj sam poučavala, ali često kada sam trebala predstaviti određenu temu, poput poučavanja određene vještine čitanja ili demonstriranja određenog matematičkog načela, morala sam izrađivati vlastite didaktičke materijale.

Nakon četiri godine poučavanja razvila sam mnogo igara, igračaka i knjiga za korištenje u učionici. Teme «poznatosti»,

«ponavljanja» i «počni na početku» provlačile su se kroz cijeli moj rad. Kada se 1976. rodila moja starija kći, istog sam trenutka odlučila prestati poučavati i počela sam prodavati neke od edukacijskih materijala koje sam razvila. Uistinu sam prestala poučavati, ali prije nego što sam mogla započeti druge projekte, shvatila sam da moram mnogo više naučiti o poučavanju vlastitog djeteta. Pronašla sam knjige poput *Kako beba uči kroz igru*, *Kako podići bistrice djeteta*, *Prve tri godine života* i mnoge druge. Naučila sam da «poznatost», «ponavljanje» i «počni na početku» treba započeti čak prije prvog razreda; zapravo, djeca bi trebala biti izložena tim temama odmah – u dojenačkoj dobi. Uskoro sam se



**Super sam se
zabavljala i moja
beba se odlično
zabavljala.**

žurno uključila u kreiranje dječjih igračaka koje će se s veseljem koristiti u igri i koje će u isto vrijeme promovirati učenje osnovnih koncepata. Bilo je vrlo zabavno raditi na ovom projektu, posebno za moje dijete, ali se bonus uočio kada je imala oko dvije godine. U to vrijeme

shvatila sam da već zna sva slova abecede, brojeve od jedan do deset, osnovne oblike i mnogo više od toga. Prepoznavala je čitave riječi i čitala ih!

Pristup koji sam primijenila bio je dovoljno osnovan da ga prati bilo koji roditelj i takav da bude koristan svakom djetetu. U mom slučaju, kako je mojoj kćeri pri rođenju dijagnosticiran Downov sindrom, bila sam posebno oduševljena rezultatima. Uskoro su prijatelji u susjedstvu počeli primjećivati uznapredovale akademske vještine moje kćeri. Pitali su se kako je dijete moglo ovladati tolikim vještinama, kojih su mnoga djeca njene dobi nesvjesna. Prijatelji su počeli dolaziti da vide igračke koje sam izradila i naučiti kako da ih oni načine i upotrijebe s vlastitom djecom. Nakon nekog vremena jedan moj prijatelj je primijetio: «Ako uspijem sakupiti ljude u svojoj kući, hoćeš li nas poučiti kako da izradimo edukativne igračke za naše klince?»

Tko bi tome mogao reći ne!

Prije dosta vremena, organizirala sam radionice u susjedstvu za zainteresirane grupe roditelja. Ubrzo sam uz radionicu razvila i priručnik. Taj je priručnik imao nekoliko života i konačno postao ovom knjigom. Knjiga *Zabavno učenje za bebe i mališane* dostupna je roditeljima, odgajateljima, dadiljama i predškolskim učiteljima te je jednostavan za upotrebu vodič u svijet igračaka i igara za djecu od rođenja do treće godine. Roditelji, odgajatelji i učitelji mogu ovaj izvor koristiti samostalno, u razredima ili u roditeljskim grupama u susjedstvu.

Aktivnosti i igračke iz ove knjige izdržale su test kod stotine roditelja i njihovih beba te su stalno otvarale mnoštvo prilika za smislene interakcije između roditelja i djece. Te su aktivne igre dale roditeljima stvarnu podršku u njihovim naporima da omoguće i obogate okružje u kojem se dijete nalazi tijekom iznimno važnog razdoblja ranog razvoja, osobito u području pojačanog razvoja jezika, motoričkih i socijalnih vještina.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. Prvi dio predstavlja ideje koje morate držati na umu dok izrađujete igračke i dok ih koristite u igri s djetetom. Te će vam ideje pomoći da ostvarite veći dio iskustva u igri, a pomoći će vam i da otkrijete nove načine kako da se cijela vaša kuća pretvori u plodno mjesto za rano učenje. Drugi dio daje upute o tome kako na jednostavan način, brzo i lako napraviti i koristiti pedeset jednostavnih igračaka. Zapamtite da su to *vaše obiteljske igračke* - slobodno ih ukasite kako god želite. Pripremite se da ćete kod sebe otkriti kreativnu žicu za koju niste ni znali da postoji! Konačno, treći se dio bavi aktivnostima s uputama i daje kratak pregled.

Uzeta u cjelini, ova knjiga pokazuje roditeljima jednostavne i učinkovite načine na koje iz dana u dan mogu obogaćivati okolinu u kojoj se beba nalazi. Aktivnosti u ovoj knjizi odražavaju način promatranja svijeta iz bebinog gledišta tijekom tog predivnog razdoblja njenog rasta i razvoja. Vjerujem da ćete

kada jednom probate te aktivnosti poželjeti vlastitom kreativnošću eksperimentirati s djetetom i u drugim područjima igre i učenja. Kada jednom počnete raditi s igračkama iz ove knjige, vjerojatno će u prirodnom tijeku igre nastajati i druge zaokupljujuće aktivnosti. Možda ćete se naći u situaciji kako sa



Aktivnosti u ovoj knjizi odražavaju način promatranja svijeta iz bebinog gledišta tijekom predivnog razdoblja njenog razvoja i rasta.

svojom bebom spontano brojite koliko je pisama donio poštar, imenujete životinje koje primjećujete tijekom zajedničke šetnje, od «male bubice» do «lijepa ptičice» i mnogo više od toga!

Uskoro ćete otkriti da je gotovo svaka interakcija s bebom prilika da joj pomognete naučiti još nešto o svijetu. Aktivnosti iz ove knjige će vam pomoći da naučite koristiti koncepte poznatosti, ponavljanja i «započinjanja od početka»

kako biste podržali učenje koje se vašoj bebi već događa samim promatranjem i iskušavanjem okoline. Beba će voljeti komunicirati s vama na takav poseban način – a i vi ćete to zavoljeti.

Uvod

Ova knjiga je pisana za vas da se njome služite ubrzo nakon što se dijete rodi – odmah, ako želite! – i dok ne navrši otprilike tri godine. Budući da metode koje opisujem potiču djetetov potencijal za učenje, mogu biti osobito važne roditeljima djece s teškoćama u razvoju ili učenju.

Na ovim ćete stranicama naći zgodne ideje za stvaranje pozitivnog, obogaćenog okružja za dijete od samoga početka – vrste okružja koja potiču želju za učenjem i istovremeno vas zbližavaju. Otkrit ćete stimulativne aktivnosti u kojima ćete uživati zajedno s djetetom te igračke koje je lako napraviti, zabavno koristiti i koje su učinkovite za postizanje specifičnih edukativnih ciljeva. Postoji nekoliko ključnih razvojnih područja koja ću ukratko opisati. Ove ideje su uistinu «dječja igra», ali s jednom važnom razlikom: osim uputa za izradu igračaka, pružaju također vrlo potrebne savjete, temelje i smjernice za njihovu upotrebu u igri s djetetom. Rezultat vremena koje provodite igrajući se s djetetom bit će od iznimne vrijednosti – za oboje!

Knjiga za roditelje

Ova će knjiga jednako poslužiti za rad kod kuće mamama – i tatama! Bez obzira rade li kod kuće ili su zaposleni izvan nje, roditelji obično raspolažu ograničenim slobodnim vremenom i

ograničenim sredstvima. Igračke koje ćete ovdje naučiti izrađivati je lako napraviti u kratkom vremenu. Vjerojatno ste u prošlosti kupovali svojoj bebi igračke u trgovini da bi nakon toga bili razočarani manjkom njenog entuzijazma za pojedinu igračku



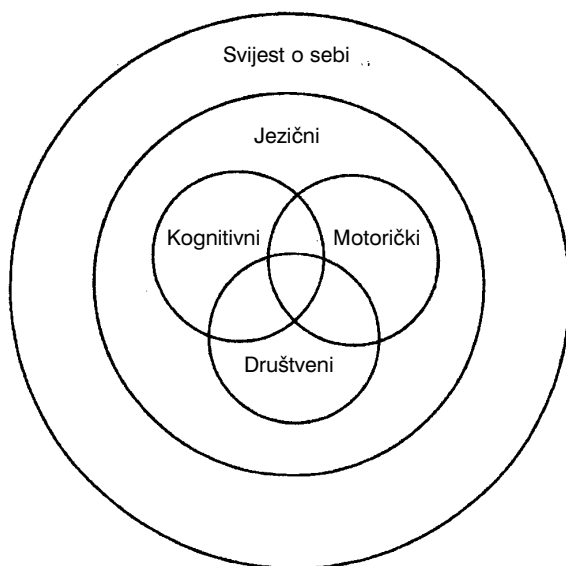
Većinu stvari koje trebate naći ćete u vlastitoj kući.

i frustrirani, razmišljajući kako ste potrošili toliko vremena birajući igračku koja se nije pokazala učinkovitom. Pokazat ću vam točno kako postići maksimalnu zabavnost i edukativnost s igračkom koju ćete sami stvoriti. Igračke koje izrađujete sami

također su i financijski isplative. Vjerojatno ćete na vlastito iznenađenje otkriti kako ne morate kupovati mnogo materijala za stvaranje igračaka, a većinu stvari koje trebate, naći ćete u vlastitoj kući.

Sve igračke i ideje za igranje u ovoj knjizi su namijenjene djeci u dobi od rođenja do tri godine, ali mnoge od njih će biti i dalje zanimljive vašem djetetu i godinama poslije. Tijekom prve godine ideja je samo stavljati te igračke tamo gdje ih vaša beba može lako iskušavati. Vaša prirodna objašnjenja i interakcije pri pokazivanju igračke je sve što je trenutno potrebno. Beba će se upoznati s igračkama, gledajući ih i manipulirajući njima. Tijekom druge godine promatrajte kako je obuhvaća znatiželja dok istražuje sve što joj se nađe u vidokrugu! Vaš će mališan postati poduzetniji s igračkama, igrajući se njima na nove načine. Tijekom bebine treće godine primijetit ćete da u njenom igranju igračkama ima sve više svrhe.

Jedan od najbogatijih aspekata ove knjige je da vam svi prijedlozi za igru pomažu u stvaranju značajnog odnosa s vašim djetetom. Odnos roditelj-dijete je prvi i najvažniji odnos koji će dijete imati. Njegova je moć osobito velika tijekom prve tri godine života i imat će trajni učinak na sve buduće odnose. Stvarajući igračke kojima se dijete igra, unosite u igru dodatnu dimenziju ljubavi i intimnosti. Vaša se ljubav prema djetetu



Slika razvoja

izražava nanovo u igračkama koje za njega stvarate i proteže se na zajedničko igranje.

Učenje kod kuće je prirodno

Igračke u ovoj knjizi usmjerene su na šest specifičnih područja – svijest o sebi, boje, slova, brojevi, oblike i čitanje. To su osnovni edukativni koncepti koji pomažu djeci u osmišljavanju kompliciranog svijeta u kojem žive. Ako, kao što nam je poznato, djeca prvo i najbolje uče u kućnom okružju, zašto ne organizirati to okružje tako da podupire te koncepte? Upravo kao što uče prepoznavati svoje roditelje, braću, sestre i prijatelje, i upravo kao što uče nazive vlastitih igračaka i plišanih životinja, djeca mogu učiti boje, slova, brojeve, oblike i riječi. Upravo kao što pamte priče o Mickey Mousu, Barneyu i Pepeljugi, mogu pamtiti

i priče o bojama, slovima, brojevima, oblicima i čitanju. Učenje s igračkama može biti posve prirodno. Evo nekih iskušanih i testiranih metoda.

Svijest o sebi

Personalizirani sobni ukrasi (str. 93) predstavljaju shemu uređivanja sobe koju možete napraviti za vaše dijete. U personaliziranoj sobi vaše dijete nalazi ispisanu svoje ime, tako da može proučavati način na koji je napisano. Njegova je slika u doseg pogleda, postavljena na zidu kako bi ga podsjećala na njegovu važnost, a fotografija se često mijenja tako da može vidjeti kako brzo raste (str. 94). Kroz neko vrijeme, primijetit ćete da prikupljene fotografije prikazuju niz zanimljivih događaja. Maknite slike sa zida s vremena na vrijeme i pokažite ih djetetu. Dok ih slaže na stolu prema redoslijedu, vaše dijete ima mogućnost vidjeti kako je izraslo iz male bebe do svoje sadašnje veličine. Kakav prikaz svijesti o sebi!

Boje

Ova knjiga sadrži bogat izbor igračaka o bojama. Svaka je razrađena prema različitim načinima na koje se bebe, jednogodišnjaci i dvogodišnjaci, prirodno igraju. Primjerice, sve bebe igraju se spremnicima koje vole prazniti i puniti. Sada se vaše dijete može igrati Kutijama boja: crvenim, žutim, plavim i zelenim spremnicima napunjenim crvenim, žutim, plavim i zelenim predmetima (str. 102). Ti spremnici mogu varirati u veličini od pola litre i litre do kutija od sladoleda obujma dvije i pol litre i s poklopcima u boji koje možete dodati sami. Za malo stariju bebu napravite Knjigu boje za svaku od primarnih boja (str. 105). Crvena knjiga, naprimjer, ima crvene stranice i slike crvenih predmeta (poput crvenih jabuka), i tako dalje za svaku

boju. Kartice boja pružaju mališanima još jednu priliku za razmišljanje o boji (str. 108). Naziv određene boje je ispisan tom bojom s jedne strane kartice i ponovno je ispisan crnom bojom s druge strane. Takve igračke dijete može posvuda nositi sa sobom. Štoviše, svatko tko uzima te materijale i izgovara nazive boja, s lakoćom poučava i učvršćuje te koncepte u vašem djetetu. Igračke i aktivnosti za učenje boja su opisane u 8. poglavlju.

Slova

Vašem je djetetu jednako zabavno i lako učiti slova kao i boje. Za svako slovo iz njegova imena možete napraviti ili kupiti jastučić u obliku tog slova. Te punjene «slova-jastuci» je jednako zabavno grliti i držati kao i punjene životinje (str. 126). Također, možete skupiti uredske kutije i na svaku stranu kutije nalijepiti po jedno slovo (str. 118). Služite se tim kutijama za spremanje igračkaka. Roditelji, slova na kutijama vam mogu poslužiti da znate koju ste kutiju nedavno upotrijebili. Izmjenjujte igračke kako bi održavali djetetov veliki interes. Već zbog samog igranja tim igračkama i opetovanog korištenja Kutija slova dijete će se upoznati sa slovima. Napravite kartice sa slovima koje se mogu stavljati na stolice, vješalice, vrata i imat ćete još jedan kreativan način pomaganja djetetu u učenju tih slova (str. 114).

Upoznavanje s tim karticama je jednako upoznavanju s bilo čime. Malom djetetu nije teže naučiti prepoznavati slovo «B» od toga da nauči prepoznati žlicu, vilicu ili šalicu – može biti čak i lakše! Vidi 9. poglavlje, «Igračke o slovima».

Brojevi

Neka brojevi postanu način života u vašoj kući. Kao prvo, pronađite ih s lakoćom na pakiranjima namirnica, posvuda u novinama i časopisima, a onda dijelite sve to s vašom bebom

oslovljavajući ih po nazivu («Gle, ovo je 'devet'!»). Kao drugo, brojte sve i posvuda – žlice, papirnate čaše, pristiglu poštu, olovke, bojice i drugo. Nemojte zaboraviti da je deset prstiju na rukama i nogama uvijek na dohvatu!

Oblici

Uskoro ćete primijetiti da su osnovni oblici *posvuda oko vas*. Kada jednom počnete gledati na svijet u terminima oblika, bit će vam teško prestati. Gotovo će sve knjige i časopisi za vaš um postati pravokutnici ili kvadrati. Jednostavne stvari poput maramica su kvadrati koji se s takvom lakoćom mogu presaviti u trokute! CD-i su krugovi. Lov na oblike s vašom bebom može postati velika zabava.

Čitanje

Može li se čitanje uistinu poučavati kao dio bebine svakodnevnice? Možda će vas iznenaditi da je odgovor «da». Počnite čitati svojoj bebi čak i prije nego što će moći sjediti. Čitanje priča prije spavanja je dobar početak. Kako čitate, neka beba bude blizu i pokazujte joj prstom svaku riječ u knjizi, što će od samog početka naznačiti da vam te tiskane riječi na stranici kažu što treba izgovoriti. Počnite od kratkih, jednostavnih knjiga, koje mogu biti kućne izrade, s jednom slikom ili jednom slikom i jednom riječju na stranici (str. 83). Postupno uvodite dvije riječi po stranici, zatim jednu rečenicu, dvije rečenice i tako dalje. Pronađite ili napravite knjige s velikim tiskanim slovima, kako biste mogli nastaviti poticati ideju da tiskane riječi nose značenje (str. 90).

Novo istraživanje pokazuje da bebe mogu izgovarati, a također i čitati svoje prve riječi. Svaki puta kada vaša beba izgovori novu riječ, zapišite je velikim slovima na standardnom listu papira iz

bilježnice ili na kataložnoj kartici dimenzija 12,5x20 cm. Pokažite bebi riječ i pročitajte je. Zatim spojite četiri do pet takvih stranica s riječima i napravite bebinu vlastitu knjigu prvih riječi. Kako se djetetov vokabular govora i čitanja razvija, stvarajte nove knjige veličine do deset stranica. Možete čak dodati prednji omot na kojem piše «Knjiga» i prazni stražnji omot.

Dovoljno je jednom, dvaput ili triput pokazati određenu riječ da bi je dijete spremilo u svoj stvarni čitački vokabular. Riječ koja mu predstavlja veliki interes traži manje pokazivanja od riječi koja mu nije toliko zanimljiva. Kako vrijeme prolazi, možete očekivati da će dijete zapamtiti *sve* riječi.

Knjiga za odgajatelje

Ako ste odgajatelj, otkrit ćete da igračke iz ove knjige stvaraju jednako značajne prilike za igru djece u vašem vrtiću ili jaslicama. Možete također poučiti roditelje djece koju čuvate izrađivanju igračaka na stimulirajućim roditeljskim radionicama. Razmišljajte o roditeljskom poslu zajedno s roditeljima i predložite im da donesu neke predmete od kuće potrebne za izradu igračaka i zatim organizirajte program izrade vlastitih igračaka zajedno s njima i njihovom djecom.

Poučavanje putem igračaka u uvjetima dječjeg vrtića

Kao odgajatelj koji radi u jaslicama ili dječjem vrtiću imate prekrasnu priliku poučavati pomoću igračaka. U svojoj sobi možda već imate mnogo igračaka i predmeta za poučavanje tim konceptima. Sakupite ih i razvrstajte. Stavite zajedno igračke koje se odnose na isti koncept. Nerazvrstana mješavina igračaka



**Većinu stvari koje
trebate naći ćete
u vlastitoj kući.**

može zbunjivati malu djecu, ali igračke grupirane prema kategorijama postaju za njih smislene. Možda ćete odlučiti grupirati igračke prema konceptima edukativnog razvoja, kao što je opisano dolje.

Svijest o sebi

Odredite u sobi mjesto gdje ćete staviti Kartice s imenima (str. 81) svake bebe ili mališana. U istom odjeljku držite knjige kućne izrade za svako dijete s nazivima «Moja obitelj» i «Moja priča» (str. 86). Uz to, objesite ovdje i personalizirane sobne ukrase za svako dijete (str. 93). Izložite ogledala kako bi djeca mogla vidjeti vlastite odraze dok se igraju u tom dijelu sobe. Možete pričvrstiti velika ogledala na zid i dati djeci za igru nelomljiva ručna ogledalca. Ovo je odlično mjesto gdje možete staviti Vreće s igračkama za svakog mališana (str. 100). U Vreći s igračkama čuvaju se osobne igračke svakoga djeteta, odvojeno od igračaka druge djece. To također poučava malu djecu da stvari imaju svoje mjesto i usaduje im ideju vraćanja stvari na njima pripadajuća mjesta. Vidi 7. poglavlje za ilustracije i informacije o tim vrstama igračaka.

Boje

Sigurno ćete izazvati oduševljenje kada u sobi za igranje stvorite posebno područje posvećeno samo bojama. Oslobodite svoju kreativnost! Poslužite se plastičnim košarama različitih boja za spremanje igračaka tih boja. Na policama složite individualne Kutije boja, Knjige boja i Kartice boja (str. 102, 105 i 108). Na ploče za bilješke zalijepite slike u boji i čak predmete u boji, poput plastičnog pribora za jelo, tanjura i papirnatih čaša.

Zašto ne biste izabrali za djecu poseban dan kada će se odijevati u «Dan boja»? Djeca mogu također donijeti u određeni dan predmete u toj boji. I odgojitelj se može odjenuti u tu boju i cijeli dan pokazivati predmete na kojima postoji ta određena boja. Dani boja pokreću mnogo konverzacija u kojima sudjeluju roditelji, odgojitelji i djeca, dok zajedno stvaraju kostime u boji.

Slova

Igračke o slovima pripadaju u poseban odjeljak u sobi. Kuke za vješanje kaputa su odlične za vješanje Kartica sa slovima (str. 114). Kutije slova (str. 118) nude još jedan način spremanja igračaka, ovaj puta prema prvom slovu u nazivu svake igračke. Također pružaju prirodan sustav rotiranja igračaka. («Ajmo se danas igrati igračkama koje počinju sa 'L', kao 'lutka'.) Djeca s mogu igrati Bilježnicama sa slovima koje su spremljene na niskoj polici u atraktivno opremljenom odjeljku slova (str. 124). U ovom dijelu sobe također držite razne kocke s abecedom, a na zidu, na istaknutom mjestu, izvjesite jastučice u obliku slova. Složite ih prema abecedi ili da oblikuju riječi ili dječja imena. Varirajte kombinacije toliko često koliko želite. Mališani uživaju pisati svoja imena od slova-jastuka. Za više ideja o igračkama za poučavanje slova obratite se 9. poglavlju.

Brojevi

Igračke za poučavanje brojeva su knjige i kartice. Njih je lako držati na niskoj polici. Ljepota Knjiga brojeva je u tome što su napravljene tako da se služite jednom po jednom (str. 134). Prednost Brojevnih kartica je u tome što se i njima možete također služiti jednom po jednom (str. 137). Te igračke su začuđujuće jednostavne za izradu i, uz mnoge aktivnosti s brojevima predložene u 10. poglavlju, vrlo su učinkovite za poučavanje djece prepoznavanju i razumijevanju znamenki.

Oblici

Korisno je napraviti odjeljak za igračke o oblicima. Roditelji s djecom mogu izrađivati za svoj dječji vrtić Knjige oblika (str. 150). Ponudite im i stvaranje Kutija oblika (str. 153). Posložite u hrpice Slagalice riječi (str. 183) i dodajte Sjedala oblika (str. 160) kao zgodan dodatak «Danu boje». Igračke o oblicima su ilustrirane i opisane u 11. poglavlju.

Čitanje

Odjeljak za čitanje je nužnost u svakom dječjem vrtiću. U njemu treba biti mala biblioteka i udobno mjesto za čitanje. Ne postoji specifičan način uređivanja tog prostora jer to ovisi o rekvizitima i o tome što imate u sobi. Rekviziti mogu biti punjene vreće, meke prostirke, kauč ili udobna stolica ili neko drugo veselo i ujedno opuštajuće okružje. Pored uobičajenih knjiga, razmislite o stvaranju privlačnog izloga knjiga kućne izrade. Tamo možete smjestiti Individualne knjige riječi (str. 169), a i personalne Bilježnice s riječima (str. 172). Knjiga kategorija je još jedan vrijedan dodatak, kao i Kutija za kartice s riječima (str. 175 i 198). U 12. poglavlju potražite ideje o nizu raznih igračaka koje možete napraviti za aktivnosti čitanja.

Personalizirane igračke vlastite izrade pružaju bebama i mališanima kod kuće ili u vrtiću značajna edukativna iskustva. Opušteni pristup poučavanju i upotreba mnoštva jednostavnih, ali zanimljivih predmeta iz domaćinstva potiče učenje u svakog djeteta. Vođenje brige i pružanje osjećaja reda i kontrole nad svim igračkama postavlja učinkovite okružje za učenje.

PRVI DIO



Učenje s igračkama

1



Igračke, igranje i učenje

Pet osjetila

Počevši od dojenačke dobi i tijekom cijeloga života, svi ljudi su povezani s našim svijetom kroz pet osjetila. Upravo sada malo dijete koristi ta oruđa za učenje svega mogućeg o svijetu koji ga okružuje. U početku, vid, sluh, okus i miris su važni. Osjetilo dodira postaje važno daleko prije, kada beba počinje hvatati i zatim posezati za predmetima. Zato, kada izrađujete za svoju bebu igračke, povežite ih s jednim ili više od pet osjetila. Kako su okus i miris dobro zastupljeni pri hranjenju, usredotočite se na aktivnosti koje uključuju vid, sluh i dodir. «Ima li beba nešto za gledanje, slušanje i dodirivanje?» dobro je pitanje koje trebate imati na umu dok procjenjujete bebino mjesto za igru. Ako vidite da beba gleda u četiri prazne stranice krevetića ili kolijevke, objesite



**«Ima li beba nešto za gledanje, slušanje i dodirivanje?»
dobro je pitanje koje trebate imati na umu dok procjenjujete bebino mjesto za igru.**

iznad nje mobil ili pričvrstite nekoliko šarenih slika na stranice krevetića. Omotnice časopisa su odličan izvor oku primamljivih uzoraka i velikih izražajnih lica. Čak je i majušna beba spremna uživati u slikama. (Međutim, kada je vaša beba dovoljno stara da žvače stranice, prestanite ih koristiti.)

Pronalaženje i izrađivanje igračaka

Koristan način poticanja bebe da uči o tome što je okružuje je da svako malo mijenjate njeno okruženje na zanimljiv način. Igračke imaju važnu ulogu u tome, ali da bi izvršavale svoju zadaću ne moraju biti skupe ili jako okićene, poput većine igračaka koje kupujete u trgovinama. Možda će vas iznenaditi da jednostavni kućanski predmeti predstavljaju vašoj bebi prekrasne igračke, a da ih uopće ne trebate modificirati.

Pri biranju i izradi igračaka za bebu ključno je biti svjestan da ona voli raznovrsnost svoga okruženja. Ako je vaša beba u mreži za igranje okružena nekolicinom velikih plastičnih igračaka, možda ćete poželjeti dodati par manjih, platnenih predmeta kojima se može igrati za promjenu. Možete, primjerice, ubaciti mrežastu torbicu od naranča i grejpova. (Svakako odrežite dugački konopac na dnu.) Maleni prstići vole teksturu. Beba neće pokušati progutati mrežu, ali nemojte je ostavljati nasamo s tim. Drugi lagani kućanski predmeti koje bebe jako vole uključuju:

- plastične mjerne čaše (zabavno ih je spajati i stavljati jedne u druge)
- vrpce od visokokvalitetnog platna (grubljeg tkanja) dugačku 15 do 30 cm, s čvorovima na oba kraja kako se ne bi raspala (zabavno ju je potezati i mahati njome)
- pahuljaste loptice pređe (Tako su ugodne na dodir!)

- male plastične spremnike (dobre za spajanje i otvaranje)
- papir (Bebe vole ugodan šušakajući zvuk koji papir stvara kada se gužva.)

Popis je gotovo beskonačan. Otvorite svoje smočnice i ormare i počnite od tamo. Neki kućanski predmeti su dobri za upotrebu baš takvi kakvi već jesu, a druge se može malo prilagoditi za poučavanje pojedinih razvojnih vještina. Upotrebom gotovih kućanskih predmeta i nekolicine materijala tipa «izreži-i-zalijepi» možete izrađivati sve vrste značajnih igračaka za bebe, mališane i malu djecu. Za više igračaka možete lako nabaviti dodatne materijale u drogerijama ili trgovinama uredskim priborom ili miješanom robom. Kupujući dijelove i izrađujući igračke uvijek pažljivo provjeravajte svaku igračku kako biste se uvjerali da je sigurna za vašu bebu. Razmotrimo sada te važne mjere sigurnosti.

Sigurnost prije svega!

Prije nego date svom djetetu bilo koju igračku ili započnete bilo koju aktivnost igranja, prvo stavite «sigurnosne naočale» i uvjerite se da sve što dajete bebi joj neće naškoditi. Evo nekih važnih mjera opreza.

- Budite sigurni da igračka nema sitnih dijelova koje beba može izvući van i progutati (poput dugmadi koja se koristi za oči u nekih plišanih životinja ili lutaka), nema oštih rubova i traka dovoljno dugačkih da ih beba omota oko vrata.
- Ispitajte ima li igračka nezaštićene spojnice, toksične boje ili ljepila.

- Nemojte dopuštati bebi da žvače foliju, novinski papir ili papir za omatanje. Pitajte se može li se igračka, koja je napravljena od nekih od tih materijala, koristiti na način da je beba može žvakati. Ako je tako, nemojte je koristiti.
- Upotrebljavajte prozirni kontaktni papir ili plastifikaciju za pokrivanje dijelova sigurnih igračaka, a također i zato da dulje traju. Fotografije, koje u ovoj knjizi često preporučujem, može se pokriti kontaktnim papirom (poput prozirnog papira Con-Tact) ili plastificirati, kako se ne bi oslobađale nikakve kemikalije koje postoje na fotografskim filmovima za brzo razvijanje.
- Uvijek se služite netoksičnim markerima.
- Redovito pregledavajte igračke na znakove istrošenosti. Svaki puta kada dajete djetetu igračku da se njome igra, prvo je pažljivo pregledajte provjeravajući nije li neki dio slomljen ili oštećen. Jesu li se stvorili oštri rubovi? Je li se odlijepila plastifikacija? Možda je vrijeme da se igračka zamijeni.

Interaktivno učenje

Namjena ove knjige je da bude priručnik roditeljima i odgajateljima djece od rođenja do navršene treće godine. Ona pokazuje kako pružati edukativnu stimulaciju prije predškolske dobi. Iako igre sugeriraju određenu usmjerenost na edukativna područja (vještine mišljenja), interaktivne načine na koje se igračke upotrebljavaju nude obilje prilika za poticanje bebinog razvoja i u drugim područjima – motoričkom, socijalnom, jezičnom i području samopouzdanja.

Učenje uz pomoć igračaka je u prednosti jer se na taj način u različitim fazama razvoja vaša beba prirodno igra i kanalizira to u obogaćujuće iskustvo. Igračke i aktivnosti u ovoj knjizi *nisu*

namijenjene tome da mijenjaju bebino igranje, niti zahtijevaju od nje da provodi dodatno vrijeme radeći na «lekcijama». Obrnuto, tim igračkama se jednostavno vrlo zabavno igrati, a uz to je i korisno jer vode vaše dijete prema razumijevanju nekolicine osnovnih koncepata. Kada jednom utvrdite i shvatite tu razliku, pitanje «Zašto bih poučavala svoju bebu nekim edukativnim vještinama?» se pretvara u «A zašto ne?» Šest osnovnih pojmovnih kategorija - svijest o sebi, boje, slova, brojevi, oblici i čitanje – možete uvoditi toliko rano koliko želite i, kako vaše dijete odrasta, nadograđivati ih na mnogo zanimljivih načina.

U ovoj ćete knjizi naučiti načine izrađivanja igračaka koje pridonose bebinom ranom razumijevanju koncepata unutar tih šest kategorija. Bebe će, naravno, koristiti igračke na jedan način, a mališani na drugi. Kako dijete raste, za razliku od igračaka kupljenih u trgovinama, svestrane igračke koje ste sami napravili zadržavat će njegov interes! Te će igračke postati vašem djetetu vrlo poznate i koristit će ih iznova i iznova. Kao što znamo, poznatost i ponavljanje su ključ za učinkovito rano učenje.

U današnjem tehnološkom društvu računala su postala velik dio scene «uči dok se igraš», čak i za najmlađu djecu. Na raspolaganju su raznorazne računalne igre i aktivnosti koje na duga razdoblja okupiraju malu djecu. Mnoge od tih računalnih igara-aktivnosti su edukativne. Danas je uobičajeno uspoređivati dopadljive nove računalne aktivnosti nasuprot jednostavnim igrama i aktivnostima kojima su se roditelji služili za ophođenje sa svojim bebama prije stotine godina. Mnogi se roditelji pitaju: «Trebaju li moderne računalne igre zamijeniti spore, kućne aktivnosti s kojima smo mi odrastali? Hoće li to biti bolje za našu djecu i pomoći im pripremiti se za budućnost koja se ubrzano mijenja?» Kao što se događa, kada je u pitanju rani dječji razvoj, stari načini su još uvijek najbolji. Pogledajmo zašto.

Učenje je kompleksna aktivnost, a osobito u ranom djetinjstvu istinsko učenje zahtijeva ulaganje u pet različitih

razvojnih područja, koja se zovu kognitivno, motoričko, socijalno, jezično i područje samopouzdanja. Svako razvojno područje je jednako važno, kao što pokazuje ilustracija na xv. stranici. Kao što ćemo vidjeti, računalne edukativne igre, iako su dobre u nekim okolnostima, ne mogu zamijeniti raznovrsna iskustva koja može pružiti roditelj. Čak i vrlo jednostavna interakcija u tim područjima je značajna za dijete. Razmotrimo svako područje zasebno.

Pet područja učenja

Kognitivni razvoj – sve o učenju. Učenje se temelji na tome što dijete *samo* doživljava. Istraživanja u ovome području pokazuju da ljudi pamte 10 posto onoga što čuju, 50 posto onoga što vide i punih 90 posto onoga što rade. Djeca posjeduju urođenu znatiželju koja ih stimulira na istraživanje svoje okoline putem osjetila – slušanja, gledanja, kušanja, mirisanja i dodirivanja. Ona shvaćaju koncepte *velikog i malog, teškog i laganog, ispod i iznad* te druge kroz ono što uistinu vide, čuju, dodiruju, kušaju i mirišu. Dijete koje provodi mnogo vremena pred računalom sklono je dati veći naglasak osjetilu vida na štetu drugih osjetila. Za vrlo malo dijete kratka šetnja parkom s roditeljem pruža mnogo više senzoričkog unosa nego popodne provedeno ispred kompjuterskog ekrana. Igračke iz ove knjige, kada se njima igra zajedno, također pružaju djetetu mnoštvo prilika za gledanje, dodirivanje, mirisanje i slušanje.

Motorički razvoj – sve o kretanju. Motorički razvoj podrazumijeva razvoj koordiniranih tjelesnih pokreta, osobito ruku i nogu («vještine opće motorike») te šaka i prstiju («vještine fine motorike»). Cijeli se razvoj odvija prema redoslijedu. Kada se bebi ili malom djetetu daju velike, otvorene površine za igranje, opće-motorički razvoj napreduje brzo i prema predvidljivom

slijedu uzorka. Kada se bebi ne pružaju adekvatne prilike za puzanje, hodanje, trčanje i skakanje, ti opće-motorički razvojni miljokazi će zaostajati. Razvoj fine motorike slijedi isti princip. Što više prilika dijete ima da se služi svojim rukama i da prstima manipulira predmetima, brže se odvija razvoj fine motorike. Glina, plastelin, klinovi i ploče, olovke, albumi za crtanje, flomasteri i, konačno, škare – sve to igra važnu ulogu u jačanju i razvijanju malih mišićnih grupa u rukama. Bez tih vrsta važnih manipulativnih iskustava djetetova fina motorika će zaostajati. Dijete koje duga razdoblja provodi ispred računala neće imati u životu tog toliko posebnog vremena za istraživanje svoje okoline kroz fizičku igru. To je dijete koje mnogo sjedi. Možda će koristiti neke vještine fine motorike dok tipka na tipkovnici ili se služi joystickom, ali su ti pokreti vrlo ograničeni i opetovani. Bit će lišeno vremena koje bi moglo provesti s igračkama koje oduševljavaju osjetila – od pahuljastih plišanih životinja do tvrdih drvenih kocki i čvrstih stranica vlastite knjige priča.

Društveni razvoj – sve o odnosima. Obitelj je vježbalište za sve buduće odnose i svoj najznačajniji doprinos daje tijekom djetetovih prvih pet godina života. Kao što smo mogli očekivati, prvi i najvažniji odnos koji beba uspostavi je odnos roditelj-dijete. Drugi najvažniji za bebin socijalni razvoj je njen odnos s bakom i djedom, kojeg slijedi odnos s braćom i sestrama. Nakon toga, uža obitelj, tete, ujaci, bratići i sestrične također pružaju važne rane odnose, jednako kao i odnosi uspostavljeni s bliskim obiteljskim prijateljima. Mogli biste zamisliti ove odnose slično kao krugove koji se neprekidno šire od oblog šljunka bačenog u ribnjak. Krugovi najbliži sredini su najvažniji, ali svi krugovi zajedno čine cjelovitu sliku. Čak je i za mališane igranje na računalo u velikoj mjeri samotno, a ne društveno iskustvo. Računalo odgovara kao što je programirano, ni više, ni manje. Ono očito ne može uspostaviti vrijedan odnos s djetetom.

Jezik – sve o komunikaciji. Svrha jezika je da se dostavi poruka. Svrha slanja poruke je da se dobije reakcija. Svrha reakcije je da se saopći druga poruka. Osoba koja šalje poruku koristi *ekspresivni jezik*; osoba koja prima poruku odgovara koristeći *receptivni jezik*. Dok rastu, djeca trebaju dosta proširenih prilika da govore (da koriste ekspresivni jezik), slušaju (da koriste receptivni jezik), pišu (da koriste ekspresivni jezik) i čitaju (da koriste receptivni jezik). Danas škole polažu puno pozornosti na čitanje: no ipak, vještine govorenja, slušanja i pisanja moraju također igrati značajnu ulogu u nastavnom planu za malu djecu. Pružanje djetetu obilja prilika za provođenje vremena s drugom djecom u vođenom i podupirućem okruženju je odličan način da se postignu ovi ciljevi. Televizija, video i filmovi, koji jezik prikazuju slobodno, ne dopuštaju primjerene reakcije i interakcije. Računala su također manje edukativna kao oruđe za komunikaciju, nego što se mogu činiti u početku. Iako dopuštaju kontrolirane odgovore i interakcije, oni ograničavaju mlade korisnike samo na ograničenu vizualnu komunikaciju. Štoviše, interakciji sa strojem manjka osobno i emocionalno iskustvo koje je tako važno za normalan ljudski razvoj, osobito u ranom djetinjstvu. Strojevi ne omogućuju kontakt oči u oči, nježan dodir po ruci, niti osmijeh! Ljudsko izražavanje i reagiranje su vitalne komponente koje govor, slušanje, pisanje i čitanje čine osnovnim *interaktivnim* procesima. Igranje s djetetom je najprirodniji način na svijetu da se povećaju njegove komunikacijske sposobnosti.

Samopouzdanje – sve o osjećaju vrijednosti. Roditelji drže ključ djetetovog osjećaja vlastite vrijednosti, koji je gotovo u potpunosti razvijen u prvih pet godina života. Za razliku od računala, roditelj može pomoći uspostaviti u djeteta zdravo samopouzdanje imajući na umu sljedeće:

- Pokažite poštovanje i zahvalnost. Poštovanje pokazujemo koristeći riječ “molim”. Umjesto da izdajete zapovjedi, poput “Skloni to!”, recite: “Molim te, stavi to na policu.” Svakako zahvalite djetetu na trudu da vam udovolji s “Hvala ti.”
- Komentirajte jedinstvenost. Svaka rođena osoba je jedinstvena. Kao roditelj imate dar svjedočiti kako se razvija djetetova osobnost. Uzmite si vremena da baš svakoga dana primijetite djetetove posebne kvalitete. Slobodno mu ih istaknite.
- Nježno ispravite pogrešno ponašanje. Promijenite u svom vokabularu riječ “neposluh” u “pogrešno ponašanje”. Djetetovo krivo društveno ponašanje tretirajte kao jednostavne pogreške, a ne kao svjesni prkos. Pogreške su samo prikrivene prilike: smireno razmotrite što se dogodilo i zašto. Ako je vaše dijete vrlo mlado, možete pokušati malo promijeniti okruženje, kako biste spriječili ponavljanje tog problema. Ako je dijete dovoljno staro da razumije, poučite ga što da radi kako se pogreška ne bi opet ponovila.

Moguće je da računalo igra ograničenu, no ipak korisnu ulogu u svakom od razvojnih područja koja smo raspravili. Preporučujem da djetetovom “vremenu za računalom” pristupite s određenim ciljem u glavi. Što želite postići u ovom vremenu s vašim djetetom? Primjerice, ako mislite poučavati boje, najbolji način za to jest s manipulativnim iskustvima, poput onih u ovoj knjizi, uključujući kutije boja, knjige boja i kartice boja, a ne na računalu. Za poučavanje čitanja, s druge strane, igranje na računalu bi moglo biti odlično, zato što postoji mnogo računalnih programa koji su namijenjeni



Uvedite računalo kao dodatak vašoj interaktivnoj igri s bebom, a ne kao zamjenu za nju.

poboljšanju vještine čitanja. U svakom slučaju, budite kritični u odnosu na to što možete i ne možete realno očekivati od učinka računalne igre na djetetov razvoj. Uvedite računalno kao dodatak



Nema zamjene za angažiranje roditelj-dijete ili za aktivnosti i igračke u koje dijete može zaroniti svim svojim osjetilima.

vašoj interaktivnoj igri s bebom, a ne kao zamjenu za nju. Pažljivo birajući kada i kako koristiti računalno s djetetom, ne možete pogriješiti.

Igra na računalu može povećati mnoga edukativna iskustva, ali često neće biti učinkovita poput drugih, interaktivnijih vrsta aktivnosti, zato što djetetova interakcija s drugom osobom (vama!) potiče proces učenja. Nema zamjene za angažiranje roditelj-dijete ili za aktivnosti i

igračke u koje dijete može zaroniti svim svojim osjetilima. Takve obogaćujuće aktivnosti su u srcu ove knjige.

Učenje

Doba od rođenja do pete godine često se naziva razvojnim godinama. Da budem jasna: razvoj nije nešto čemu svatko može poučiti dijete. Međutim, gotovo svatko može *olakšati* djetetov razvoj; znači, maksimizirati njegov potencijal da bude sve što može biti. Razvoj se odvija u pet područja – kognitivno, motoričko, društveno, jezično i područje samopouzdanja (vidi ilustraciju na str. xv).

Sva djeca prolaze kroz iste razvojne faze po manje više istom redoslijedu. Jedina razlika je da nepovoljno okruženje može usporiti djetetov razvoj, a obogaćeno okruženje ga može ubrzati. Svaka osoba ima jedinstveno genetsko ustrojstvo i jedinstven zdravstveni profil koji je u interakciji s jednako jedinstvenim skupom osobnih iskustava. Jedno od životnih zadovoljstava u prvih pet godina, osobito u prve tri, jest gledati svoje dijete kako

se razvija iz sićušne bebe u pojedinca koji hoda, govori, misli i sudjeluje u životu u funkcionalnom smislu. Dio tog zadovoljstva je također olakšati taj proces koliko je god moguće.



**Vi ne poučavate
razvoj, već ga
olakšavate.**

Učenje je bit razvojnog procesa. Ono se za vaše dijete odvija tijekom svake minute budnog stanja. Mozak “zabilježi preko osamdeset i pet milijuna dijelova informacija svaki dan” (Rick, str. 26).

Kako beba gleda, sluša, dira, kuša i miriše svijet oko nje i kako na temelju tih informacija počinje stvarati odnose, nastaju nove neuronske veze, a roditelji to mogu pomoći olakšati. Zato što se učenje već odvija, poučavanje nije problem. Budući da ga ne možete spriječiti, čini se jedino razumnim igrati svoju ulogu u njegovom podržavanju. Kako biste podržali djetetovu želju za učenjem, možete pružiti pozitivno okruženje ispunjeno vrijednim iskustvima.

Nestrukturirano, individualizirano učenje

Većina aktivnosti koje ćete naći u ovoj knjizi ne dolazi s “upotrebljivo do” određenog datuma. Nema konkretne dobi u kojoj treba početi koristiti aktivnosti i također nema konkretne dobi u kojoj igračka postaje zastarjela za dijete od rođenja i treće godine. Koristite predložene igračke i aktivnosti u svakom trenutku tijekom temeljnih godina u kojem god smjeru vas vaše malo dijete vodi. Vi znate najbolje koje bi igračke mogle biti privlačne vašem djetetu i kada. Dok čitate o aktivnostima u ovoj knjizi, možete se zateći kako govorite: “To bi bilo savršeno za moje dijete upravo sada.” ili “Mislim da ću to probati za mjesec ili dva.” Ne postoje čvrsta, iz mjeseca u mjesec pravila za probu ovih aktivnosti. Možete i osmisliti način modificiranja nekih od ovdje predstavljenih aktivnosti, tako da postanu još privlačnije